

TALOUSTIETO PERUSKÄSITTEITÄ

Päivi Parkkonen

**LÄNSIMAIDEN NYKYINEN
ELINTASO PERUSTUU
TEOLLISTUMISESTA
ALKANEESEEN
VOIMAKKAASEEN
TUOTTAVUUDEN KASVUUN**

=

**Koneet ja laitteet ovat
tehostaneet tuotantoa ja
luoneet vaurautta!**

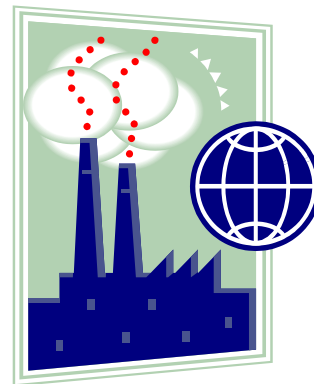
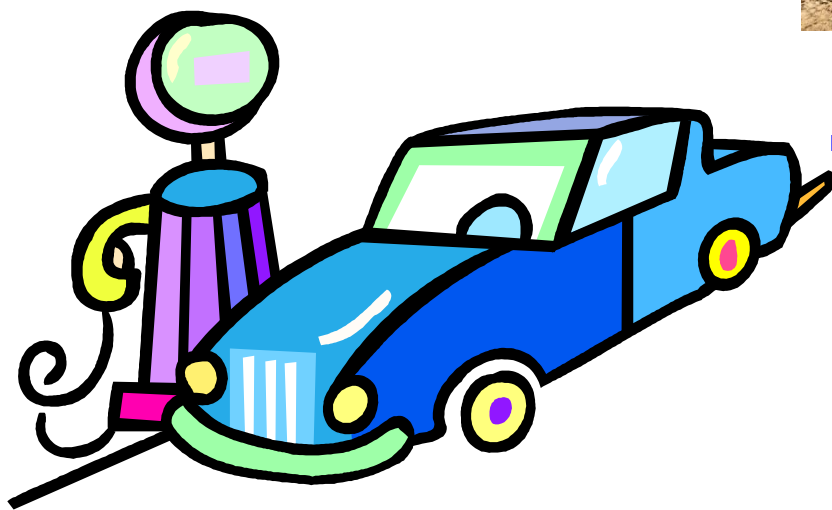
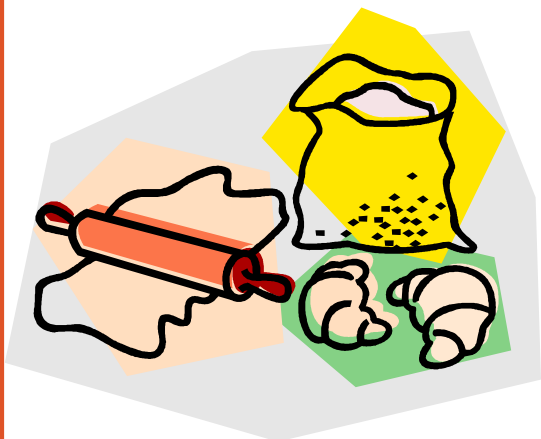
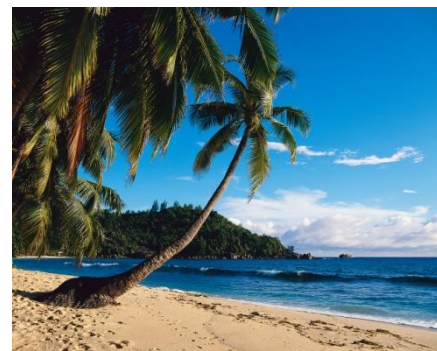
Palauta mieleesi, mitä tarkoittavat:

- Hyödykkeet
- Tarpeet
- Niukkuus
- Tuotannontekijät
- Työn tuottavuuden kasvu
- Talouskasvu
- BKT eli bruttokansantuote

Käsitteet:

- Hyödykkeet = tavarat ja palvelut, joilla tarpeita tyydytetään
- Tarpeet = talouden peruskäsite, joka luo kysyntää
- Niukkuus = tuotannontekijöiden rajallinen määrä, resurssien rajallinen määrä, finanssipääoman rajallisuus
- Tuotannontekijät = raaka-aineet, työvoima, reaalipääoma
- Työn tuottavuuden kasvu = yhden työntekijän työpanos tietyssä aikayksikössä; tuottavuus kasvaa, jos työpanos nousee samassa ajassa esim. koneen avulla. Huom! Työtuntien lisääminen ei lisää tuottavuutta!
- Talouskasvu = tuotetaan aiempaa enemmän tavaroita ja palveluita, mittarina BKT
- BKT eli bruttokansantuote = tiettynä aikana (yleensä vuosi) kansantaloudessa tuotetut tavarat ja palvelut

Hyödyke

Hyödyke

- Ihmisten tarpeita tyydytetään hyödykkeillä
- Hyödykkeiden jaottelumalleja:
 - 1. aineelliset ja aineettomat
 - 2. vapaat ja taloudelliset
 - 3. kulutus- ja tuotantohyödykkeet
 - 4. lopputuotteet ja välituotteet
 - 5. kestokulutus- ja kertakäyttöhyödykkeet

Mitä tekisit, jos sinulla olisi ääretön määrä rahaa?

Niukkuus

- Jos sinulla olisi käytössäsi rajattomasti varallisuutta, mitä hyödykkeitä haluaisit hankkia?
 - Tarpeet rajattomat
 - Hyödykkeitä rajallinen määrä -> kaikkien ihmisten kaikkia tarpeita mahdoton tyydyttää
 - Tuotannontekijöiden rajallisuus -> uusiutumattomat luonnonvarat, työvoima
- Kansantaloudessa tehtävä valintoja:
 - Kotitaloudet (tulot)
 - Yritykset (tuotannontekijöiden käyttö, liikeidean toteutus)
 - Julkisyhteisöt (verotus, kulut, priorisointi)

Tuotantomahdollisuuksien käyrä

- Tutki parin kanssa oppikirjan tekstin ja graafin avulla, mitä voit päätellä tuotantomahdollisuuksien käyrästä?
 - Piste A ja B
 - Piste C : työttömyys, varastot, raaka-aineiden vajaakäyttö
 - Piste D: ei näillä resursseilla mahdollinen.
 - Onnistuu, jos investointeja, teknologian kehitys, koulutus, työvoiman lisäys

Yrityksen tuotannontekijät

1. TYÖVOIMA

- Työntekijät, yrittäjät, viranomaiset

2. RAAKA-AINEET

- Uusiutumattomat (öljy, mineraalit)
- Uusituvat (pellot, metsä)

3. PÄÄOMA

- Reaali- eli kiinteäpääoma: rakennukset, koneet, laitteet, työvälineet
- Varastot: raaka-aine-, puolivalmiste- ja valmiit tuotteet

4. TIETO & YRITTÄJYYS

- Innovaatiot, tuotannontekijöiden rationaalinen yhdistäminen

Esitä arviosi Suomen tuotannontekijöistä? Miten niiden määrää voidaan lisätä?

- Työvoima: määrä kasvanut, ikärakenne, eläkeikä, työttömyys (tarjonta ylittää kysynnän), koulutus
 - Työuran pidennys, koulutusajan lyhennys, työttömyysasteen lasku, koulutus
- Raaka-aineet ja luonnonvarat: metsät, pellot, malmivarat, luonto ja maisemat (järvet, puhtaus, Lappi, hiljaisuus, pimeys, kylmyys...)
 - Uudet löydöt, vanhojen hyödyntäminen (tekniikka), kierrätys
 - Vrt. Talvivaara ja muu kaivostoiminta
- Reaalipääoma: infrastruktuuri, rakennuskanta
 - Investoinnit (koti- ja ulkomaiset)

- Talouskasvu tarkoittaa sitä, että tavaroita ja palveluja tuotetaan aiempaa enemmän.

3% keskimäärin Suomessa

Mittarina BKT

Mitä talouskasvusta seuraa?

- Elintaso+ -> ostovoima+, kulutus+, hyvinvointi+, asuminen+, ruoka+, matkustaminen+ jne
- Yritykset
 - Myynti+, voitot+, investoinnit+, lisätulot omistajille+
 - Investoinnit => talouskasvu+, tuotanto+, yritysten voitot+, työllisyys+
- Työntekijät
 - Työpaikat säilyvät+, palkat+, elintaso+, kulutus+
 - uusia työpaikkoja+
- Julkinen sektori (valtio, kunnat)
 - +työllisyystilanne -> verotulot+, tuet-
 - +kulutus -> verotulot+, tuet-
 - +yrittäjien ja sijoittajien voitot -> verotulot+, tuet-
 - Julkinen velka vähenee ja hyvinvointiyhteiskuntaan on varaa
- Ympäristö
 - Jatkuva kasvu voi olla ongelma -> degrowth ideologia, jatkuvan kasvun kyseenalaistaminen
 - Luonnon resurssien ylikulutus -> uusiokäyttö, teknologian hyödyntäminen, kiertotalous, jakamistalous

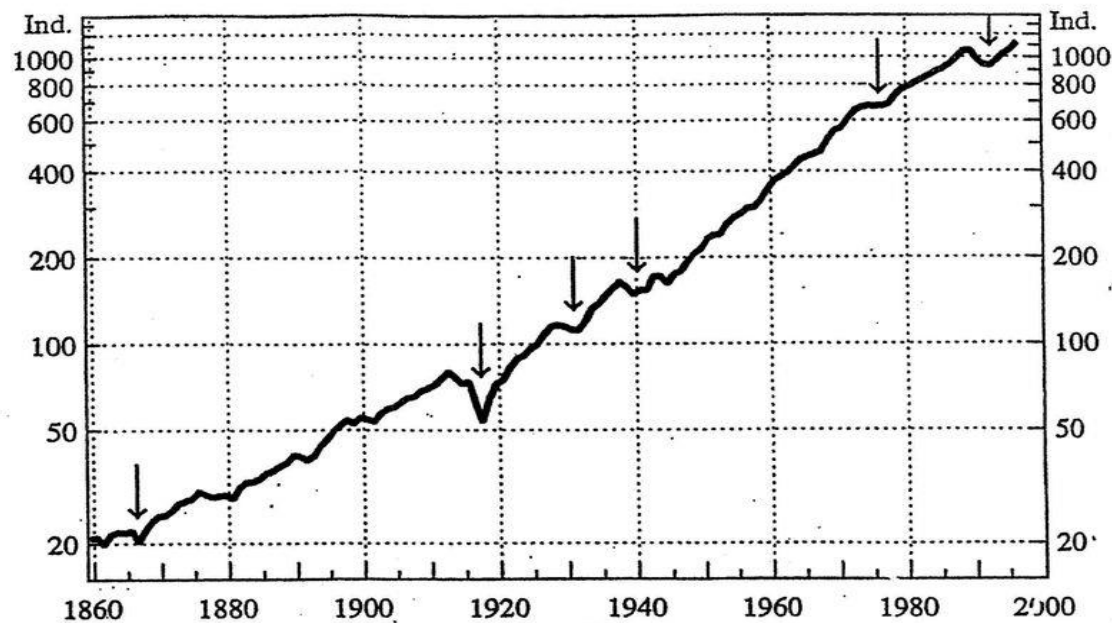
Talouskasvu syntyy:

- **Väestönlisäys** (=työvoiman tarjonnan lisäys)
 - Syntyvyys
 - muuttoliike
- **Investoinnit erityisesti uusinvestointi**
 - Yritykset investoivat koneisiin ja laitteisiin tehostaakseen tuotantoa
 - Uusintainvestointi = vanhan koneen uusiminen vastaavaan uuteen
 - Uusinvestointi = kokonaan uusi kone, rakennus tai teollisuuslaitos ym.
- **Parannetaan tuottavuutta (työ tai pääoma)**
 - Tuottavuutta kasvattavat:
 - Uudet koneet, parantunut teknologia (innovaatiot), skaalaetu => investoinnit
 - Kilpailu ("löysät pois"), toiminnan tehostaminen ("minimoi varastot", "ydinosaaminen", "työn organisointi", erikoistuminen)
 - Työntekijän koulutus ja motivointi (palkka, johtaminen, työolot)
 - PÄÄOMAN tuottavuus = koneet käytössä 24/7 esim. kolmivuorotyö tehtaassa

Mitä nuolten osoittamissa kohdissa on tapahtunut suomen taloudessa?

BKT:n jatkuva kasvu

Suomen bruttokansantuote 1860–1997

Lähde: Kiander ja Vartia, *Suuri lama* (1998)

Kansantalouden kiertokulku s. 16

- Tutki kaaviota:
 - 1. Mitkä virrat kulkevat kotitalouksien ja yritysten välillä?
 - 2. Miten julkisyhteisöjen mukaantulo vaikuttaa kaavion tulkintaan?
 - 3. Mikä on a) pankkien b) ulkomaiden rooli kiertokulussa?

Kansantalouden kiertokulku:

- Kotitaloudet omistavat tuotannontekijät (luonnonvarat, työvoiman). Ostavat hyödykkeet.
- Yritykset käyttävät tuotannontekijöitä korvausta vastaan. Tuottavat hyödykkeet.
- Julkisyhteisö: julkiset palvelut ja tulonsiirrot. Verotulot
- Rahoituslaitokset. Säästäminen, lainaus. (rahoitusmarkkinat)
- Ulkomaat (vienti/tuonti)